

2984

תל-אביב, 6.7.39

בבוקר חזרתי לירושלים. ששון שחזר מסוריה ספר דו"ח רב ענין על שיחותיו עם מנהיגי הסורים, מהגוש ומהאופוזיציה. שחבנדר הציג לששון שורה של שאלות אופיוניות, כגון: אם חל שינוי לרעה ביחס היהודים אל בריטניה אחרי פירסום הספר הלבן, אם נעשה מעדנו בזמן האחרון נסיון להתקרב אל הועד הערבי או אחדים מחבריו, כגון: עוני או ד"ר חאלדי (שאלה זו מאשרת את סיפורו של מונס), אם היחסים בינינו ובין האסיר עבראללה מוסיפים להיות טובים, אם היהודים קבעו יחס לתכנית של הנסיך המצרי חסר-אבלי על דבר איחוד ארץ ישראל-סוריה ועבר היהודי, אם אין היהודים מודאגים בגלל ההסכם האנגלי-תורכי והצרפתי-תורכי, אשר לפי השמועות יש כאילו סעיף על פסירת ההגנה בשעת חירום על איי וסוריה בידי הצבא התורכי, והאם בכלל יש ליהודים תכנית פעולה בין הערבים מתוך תקווה למצוא פתרון רצוי לכשת-ארץ-ישראל לאחר שדחו את הספר הלבן, ואם יש ליהודים רצון למצוא שפה משותפת עם הערבים בנוגע לארץ ולמזרח הקרוב בכללו.

שחבנדר רואה שסלחסת העולם החדשה הממששת ובאה עושרת לפגוש את הארצות הערביות כשהן חלשות, סמכסכות ומפורדות. הוא מצטער על שהסיכסוך היהודי ערבי עומד בעינו. הוא רואה סכנה גדולה צפויה לכל המזרח הערבי. הוא סבור שיש צורך למצוא פתרון לשאלת איי שתשביע את רצונם של שני הצדדים. הוא עדיין לא גילה מהו הפתרון לפי דעתו, אבל הוא מוכן לעשות זאת במשישה עם שרתוק. לדעתו, אין סכנה ליהודים בכניסת התורכים לארץ-ישראל, כי אם נכון הדבר שהצבא התורכי ייכנס לארץ וודאי ינסה להסתייע ביהודים לשם ביצוע תכניותיהם במזרח.

שיחה לא פחות מעניינת היתה לששון עם ג'אזי מארדק, ראש סמסלת סוריה לשעבר.

מארדק יותר מסימי משחבנדר. הוא רואה את מצבה של סוריה כמצבה של ציכוסלובקיה. קריעת אלכטנדריסה אינה אלא התחלה דוגמת הסוריסים. הריב הפנימי בין המיעוטים והמפלגות בסוריה רוסה לריב שבין הצ'יכים, הסלונאקים והרוסינים.

לפי דברי מארק עושה ברלין סאמנים גדולים להתקרב לאיבן-סעוד, אבל אבן סעוד נוהג בזהירות ונמנע, ככל האפשר, להסתבך בפוליטיקה בין-לאומית. אבן-סעוד מביט בחשש על השינויים בפוליטיקה הבריטית במזרח ומתנגד בכל תוקף למועמדותו של האסיר עבדאללה. בניגוד לשחבנדר תומך מארק באבן-סעוד.

רוב חברי הנוש אמנם גוסיס אחרי הססר הריסובליקאני, אבל הנטייה המלוכנית מתגברת בקרב הסורים, ואם יתברר שיש צורך במלך יתמוך הנוש הלאומי רק בסמכות אחד מבניו של אבן-סעוד, סתוך הנחה שרק ששפות אבן-סעוד תצליח במסך הזמן ליצור סרינה ערבית חזקה ומאוחדת.

שיחה שלישית היתה לששון עם לוטסי-אל-חאפאר, מי שהיה ראש הממשלה הסורית לאחר התפטרותו של ג'מיל מארק.

לוטסי סבור שאנו עומדים נוכח סכנה חדש בסריגיות הסורית הקרוב. אנגליה למתכוונת לקנות את התורכים על חשבון הארצות הערביות. היא, כנראה, חושבת שבמקרה של מלחמה מוטב לה להסען על תורכיה מאוחרת ותקופה מאשר על ססר פמשלות ערביות חלשות ומסוכסכות. בשביל לאחז את עיני הערבים מפריחה אנגליה שמועות שוא ב"סייסס" ובעתונים הסעריים על רצונה לייסד פדרציה ערבית, שתכלול את ארץ-ישראל, סוריה ועבר הירדן. הנוש הלאומי רואה את התסרון הזה של אנגליה, אולם שחבנדר ואנשי האופוזיציה הולכים שלל אחריו.

לוטסי ניסה להוכיח לששון, שתועלת היהודים דורשת שיעסדו על צדו של הנוש הלאומי ואבן-סעוד במלחמה נגד שאיפת האסיר עבדאללה, שאינו אלא כלי שחק בידי אנגליה. לוטסי הביע צערו על שהשיחות שהתנהלו בין אנשי הנוש ובין הסוכנות היהודית במסך השנתיים האחרונות לא הביאו לידי תוצאות רצויות. הוא הודה שלא היהודים אססים בכך, אולם עכשיו יש לשניהם סכנת תורכיה. אם תורכיה תכנס לסוריה וארץ-ישראל לא תצא משם אלא בכוח, וכנראה שזה יהיה לרועץ של היהודים והערבים, ויש עכשיו צורך בליכוד הכוחות למלחמה באויב המשותף. בשעה זו יש אפשרות לפתוח בסוף על קביעת סטאטוס של היהודים בארץ. אחר כך יהיה אולי מאוחר.

לבקרי לוטסי נובעת שנאת אבן-סעוד ליהודים סתוך ההכרה שהם תומכים באסיר עבדאללה הרוצה לתפוס שוב את כתר ע'ג'אס. הכרה זו של אבן-סעוד מיוסדת אולי על ידיעות מוטעות ורצוי היה לבוא בדברים עם אבן-סעוד כשרם יהיה מאוחר. לוטסי בעצמו מוכן לפעול ככיוון זה, אם הסוכנות היהודית תזמין אותו לשם כך.

לוטפי העיר על הסכנה הנשקפת לחיי היהודים בדמשק במקרה שהסירור היהודי בארץ יימשך.

הגוש הלאומי ואבן-סעוד הם נגד האימפריאליזם האיטלקי והגרמני, אבל מתוך יאוש לא ישקלו את מעשיהם. התעמולה הגרמנית בסוריה היא חזקה מאוד. רבים הנוחים אחרי הנאצים. אבן-סעוד יהיה מוכן להלחם ביהודים, אם היהודים יתמכו באסיר. על היהודים להסביר לאבן-סעוד שהם לכל הפחות מוכנים להיות נייטרליים בריב שבינו ובין האסיר.

לוטפי היה רוצה באיחוד סוריה וארץ-ישראל תחת שלטון בנו של אבן-סעוד, והיהודים ישפיעו על הדרוזים הלבנוניים ושאר המיעוטים שיצטרפו לפדראציה. במקרה זה אפשר יהיה למסור ליהודים השלטון על חלק הארץ.

ג'מיל מאדק הטתלק עכשיו לגמרי מפוליטיקה. הסופתי חולך יחד עם הגוש הלאומי ואבן-סעוד.

בשיר צערווי, מגולי אפריקה, נתמנה עכשיו ליועץ לאבן-סעוד ונמשך עם ששון בלבנון. בשיר זה סבר את עצמו בזמנו לצרפתים, הוא גם מוכן לעבוד לסובת היהודים. הוא סמר לששון על שנאת אבן-סעוד ליהודים. הסיבה - המופתי. בשיר מוכן להעביר תזכיר יהודים לאבן-סעוד.

המסקנה של ששון, שעכשיו הגיעה השעה להתקרב לתורכיה. בכירות סידר ששון עם עורך עתון ערבי אחד לבוא לארץ ולכתוב בעתונו שורה של מאמרים. המסקנה של תיורן, לאחר ביקורו במוסבות היהודיות והכפרים הערביים, תהיה שאין כל אפשרות של הסכם יהודי ערבי ויש על כן לתסוך בחלוקה. עורך זה הוזמן גם לכתוב חמישה מאמרים ב"פאריס סואר". גם מאמרים אלה ייכתבו באותו רוח. עורך זה הוזמן על ידי הנציב הצרפתי בסוריה למסור רפורט מלא על המצב בארץ, על יחס היהודים לסמר הלבן. בהיותו בארץ יימשך גם עם האסיר, עם גשאשיבי וגם עם אנשי המופתי.

אחרי שיחה קצרה עם שרתוק יצאתי לרעננה. שם נתקיימה פגישה עם ועדי מוסבות השרון: כפר סכא, רעננה, הרצליה, מגדיל, רמתיים, כפר מעלה, ירקונה, הדר, גני-טעם, נבעת חן, רמות השבים, רמות הדר, שכונת הפועלים טרמתיים, רשפון, כפר סמריהו, הרצליה, רמת השרון,

קרית שמואל. הרציתי על הסגב הפוליטי ועל דרכי מלחמתנו בספר הלבן.

ב-5:00 שבת, לתל-אביב ועד 12:00 השתתפתי בישיבת הועד הפועל של ההסתדרות שדן על ענין נסל תל-אביב.

הצעתי: (א) להחזיר את חברי הועד לעבודה;

(ב) לפרק את הועד ולהעמיד את חבריו למשפט.

חברי השומר הצעיר ומועלי ציון הציעו סליחה כללית.